

„Nekad mislim da smo sami u svemiru, a nekad da nismo. Obe ideje izgledaju mi podjednako zastrašujuće“

(Arthur Clarke)

Dana 30. oktobra 1938. godine u 20 časova na radio programu CBS-a bila je novela *H. G. Velsa* (*H.G.Wells*) „*Rat svetova*“. Mada je u originalnom delu radnja smeštena u viktorijansku Englesku, *Hauard Koh* (*Howard Koch*) je u radio adaptaciji celu priču premestio u savremenu Ameriku, u pitomi Nju Džersi. „Loši momci“ u ovoj priči su Marsovci: stigli su u monstruoznim ratnim mašinama iz kojih toplovnim zracima i otrovnim gasom polako ali temeljito uništavaju ne samo na hiljade ljudi, nego i sav živi svet na Zemlji. Napetost i panika rastu dok se neprijatelj približava Njujorku. Svi su izgledi da će kraj za ljudsku rasu biti tragičan, ali su u raspletu priče Marsovci ipak pobedeni i uništeni, i to ne zaslugom ljudi nego bakterija i virusa, za koje nisu imali razvijen imunološki sistem odbrane.

Priča je za to doba bila originalna kao malo šta dotad viđeno, ali to nije bilo dovoljno nemirnom duhu 23-godišnjeg *Orsona Velsa* (*George Orson Welles*). On se potrudio da emisija ne liči na priču, nego je predstavio u obliku radio vesti.

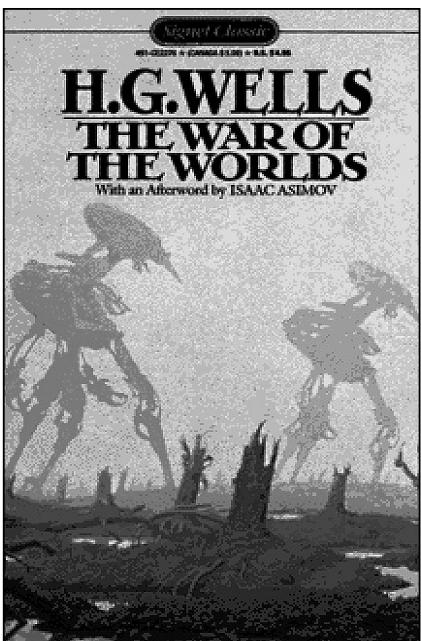
Efekat je prevazišao sva očekivanja. Po celoj zemlji ljudi su u panici istrčavali na ulice i padali u očajanje uplašeni za svoj život i za sudbinu sveta. U studiji „*Invazija sa Marsa: psihologija panike*“, koju je na Prinstonском univerzitetu vodio *Hedli Kentril* (*Hadley Cantril*), utvrđeno je da je od šest miliona ljudi, koliko je pratilo ovu radio-dramu, svaki šesti mislio da sluša prenos stvarnog događaja. To znači da je rezultat ove šale bio milion na smrt preplašenih ljudi! Neki od njih izlazili su sa oružjem u rukama i pucali u uličnu rasvetu i u vodotornjeve. Policija je registrovala čak i pokušaje samoubis-

tava, jer bilo je i nesrećnika koji bi radije umrli od svoje ruke nego od oružja zlih Marsovaca.

Pomenuta psihološka studija pokazala je da je koren ovog događaja bio znatno složeniji nego što se tada pretpostavljalo. Po nekim zaključcima, moglo bi se reći da je strah od Marsovaca dobrim delom bio strah od nemačkih nacista, jer su samo nekoliko meseci pre emitovanja priče *Hitler* i *Čem-brlen* na sastanku u Minhenu za dlaku izbegli rat čiji se početak očekivao još u martu. Situaciju je zaoštala i službena nota kojom je nedugo pre emitovanja priče američki predsednik *Ruzvelt* poslao upozorenje Hitleru da se odrekne teritorijalnih pretenzija prema svojim susedima. Tako su neki Amerikanci, koji su čuli samo deo radio-drame, pomislili da čuju informaciju o nemačkom napadu na njihovu zemlju. Evo izjave jednog građanina:

„Bio sam siguran da su Nemci došli da nas otruju gasom. Kad je spiker rekao da su to Marsovci, pomislio sam da on zapravo i ne zna da je njih poslao Hitler.“

Amerika je u to vreme bila u strahu od rata, ali ne od napadača sa Marsa nego od mnogo bližeg neprijatelja: Trećeg rajha. Nepunu deceniju kasnije, kada je nacizam pobeden, politička karta sveta počela je da se menja a s njom i priče i filmovi o vanzemaljcima. Sve manje je bilo Marsovaca naoružanih izvorima smrtonosnih zraka i otrovnog gasa, a sve više su dolazili kao posrednici koji će pomoći ljudima da okončaju svoje sukobe i da lepše žive. Ipak, „zamena teza“ iz prvog fiktivnog napada vanzemaljaca ostaće model po kome ćemo često moći da objasnimo razloge naših strahova i otkrijemo neispunjene želje.

Posle ove studije i psiholozi sa mnogih drugih svetskih univerziteta vršili su veliki broj analiza ove masovne hysterije. Evo kratkih rezimea i zaključaka najpoznatijih studija:

- Okvir znanja i iskustvo svake osobe ima snažan uticaj na to kako će spoljna zapažanja biti interpretirana i prihvaćena kao realnost (Buckhout 1974).

- *Opažanje je vrlo nepouzdano i skljono greškama* (Loftus 1979; Wells i Turle 1986; Ross, Read i Toglia 1994).

- *Ovaj efekat je već bio poznat kao rezultat stresnih, dvoznačnih i nedefinisanih događaja* (Sherif i Harvey 1952; Asch 1956; Krech, Crutchfield i Ballschey 1962).

- *Ljudski mozak ni po čemu ne funkcioniše kao video - kamera i ne može da memoriše svaki podatak koji su čula registrovala. Ljudi interpretiraju informacije ne onako kako su vidjene, nego onako kako ih je njihov mozak obrazio. Sećanja na događaje nisu statična i nepromenljiva, nego se povremeno obnavljaju i rekonstruišu.* (Loftus i Ketcham, 1991).

Zaključak ove poslednje studije potkrepljen je primerom svedočenja gospođe *Džejn Din* (*Jane Dean*), koje je citirao Kentril u prvoj studiji. Ona je rekla da je najrealističniji deo radio - drame bio onaj u kome se govorilo o „mlazevima plamena koji su se prolamali kroz celu zemlju“. Istina je, zapravo, da se u celoj drami ne pominje nikakav plamen a još manje mlazevi.

Prošlo je više od šezdeset godina od ovog događaja. Jesmo li izvukli neku pouku? I, što je još važnije, može li sve to ponovo da se dogodi?

Na ovo pitanje lakše ćemo odgovoriti ako se pre toga zapitamo da li je sličnih paničnih reakcija bilo i u prošlosti. Tada nije postojao radio kojim bi bilo moguće izazvati munjevitu reakciju kao 1938. godine, ali treba se setiti masovnog straha tokom Srednjeg veka, izazivanog verovanjem u ljude koji se pretvaraju u razne životinje, naročito u vukove (takozvani vukodlaci). Takođe, u 17. i 18. veku postojao je masovni strah od veštice i đavola, što je imalo za posledicu lov na veštice i inkviziciju. Ovu paniku desetine hiljada nedužnih ljudi platilo je umiranjem u najtežim mukama.

Da, takva panika može da se ponovi i danas, možda i u većim razmerama. Tema ovoga puta ne mora da bude opasnost iz svemira - na svetu toliko ljudi veruje u natprirodne pojave da su mogućnosti zapravo još šire. Teško je prognozirati kakve sve oblike ova panika sada, na ulasku u 21. vek, može da poprimi. Ali uz tako rašireno verovanje u onostrano, „gorivo“ za ovu paniku itekako postoji i čeka samo da još jedan genije, kao što je bio Orson Vels, zapali fitilj.

Utakmica koja još uvek traje

Malo koja tema može tako da rasplamsa diskusiju kao pitanje da li nas povremeno posećuju inteligentna bića sa drugih svetova. Javnost se podelila na dva tabora: na one koji ne sumnjaju u to da smo često bili domaćini vanzemaljcima i na skeptike koji tvrde da će poverovati u to tek kad vide nedvosmislene dokaze. I jedni i drugi počeli su da se udružuju u grupe u kojima razmenjuju iskustva i utvrđuju strategiju zajedničkog napada na suprotni tabor: prvi su takozvani *UFOlozi* (od *Unidentified Flying Object*, neidentifikovani leteći objekat), a drugi su prihvatali jednostavan naziv *Skeptici*.

Već u startu borba je bila neravnopravna, iz prostog razloga što je moguće dokazati da nešto postoji, ali ne i da ne postoji. Ako ja, recimo, prepostavim da u ovom trenutku na vašem ramenu sedi nevidljivi Marsovac i zajedno sa vama čita knjigu koju upravo držite u ruci, a vi tvrdite da je to glupost, onda bih ja eventualno mogao da dokažem svoju hipotezu ako, recimo, uhvatim jednog ili ga nekako snimim tako da ipak bude vidljiv. Vi ste u nepovoljnijem položaju - *nikad* nećete imati dokaz da on ne postoji i vaša tvrdnja je osuđena na to da zauvek ostane nedokazana.

Čak i ako ja nikada ne dokažem svoju tvrdnju, ona će ipak biti manje ili više uverljiva hipoteza koja će uvek imati svoje sledbenike. Teško da će rasprava nešto pomoći; ako sam ja uveren u svoju tvrdnju, naravno da neću dozvoliti da me razuverite. Treba se setiti ovoga kad u poglavlju *Nauka i pseudonauka / Veština kritičkog rasudivanja* stignemo do diskusije o tome čija je obaveza da u raspravi dokaže tvrdnju i da li je *nepostojanje dokaza* isto što i *dokaz o nepostojanju* nečega.

Formalno gledano, dosad nije iznet nijedan neoboriv dokaz o poseti bića sa druge planete koji bi uverio i skeptike (UFOlozima dokazi nisu neophodni jer oni veruju i bez njih). Postoje izjave svedoka ali one ne mogu da budu dokaz, postoje atraktivne fotografije i filmovi ali oni su bez izuzetka dvosmisleni i nedovoljno uverljivi. Bilo je vesti u štampi da su pribavljeni i navodni materijalni dokazi (u vidu fragmenata svemirskih brodova pa čak i tela bića sa drugih planeta), ali nikada ništa od toga nije ponuđeno javnosti.

Svako od nas već ima svoj stav o ovome, ali kod mnogih on je nedovoljno iskristalisan. U nedostatku činjenica lakše se okrećemo svojoj intuiciji, ali to nije dovoljno za nepristrasan stav. Ovde su izneti argumenti kojima se služe dva suprotna tabora - UFOlozi i skeptici.

Suprotno onome što svako u prvom trenutku pomisli kad čuje skraćeniku **NLO** (*Neidentifikovani Leteći Objekat*), ovaj naziv nigde ne sugeriše da je reč o vanzemaljskim tvorevinama. Kad je nešto neidentifikovano, to prosti znači da mu se ne zna priroda, poreklo i funkcija. Ljudi koji se ovim bave čak su predložili da se ovaj naziv zameni još uopštenijim, *Neidentifikovane Leteće Pojave*. Razlog za ovakav predlog leži u tome što se ne prijavljuju samo pojave *objekata*. Pojava svetlosti na nebu mogla bi da bude uzrokovana i nekim od poznatih ili nepoznatih prirodnih zakona, recimo oslobođanjem neke energije, pa tu nema osnova da se govori o objektima.

Činjenice koje idu u prilog UFOlozima

Prema istraživanju koje je 1981. godine obavio Galupov institut, 95% Amerikanaca je čulo za NLO, 57% veruje da oni postoje kao vanzemaljska tvorevina, a 9% čak misle da su ih bar jednom u životu videli.

Osnovna prednost UFOloga je njihova brojnost; teško je sumnjati u nešto u šta veruje tako veliki broj ljudi. Sledеća pogodnost koja im ide „na ruku“ je očigledna naklonost medija, i to ne toliko televizije i radija koliko štampe. Izgleda da je senzacionalizam, koji je prisutan u svim svedočenjima ili dokazima koje iznose UFOlozi, veoma potreban štampi u konkurenckoj borbi protiv elektronskih medija. Osim toga, postoje dve specifičnosti koje nudi štampa, a koje idu u prilog UFOlozima. Prva je prenošenje (često romansiranih i doteranih) izjava očevideća u pisanoj formi, tako da čitalac ne može intuitivno da ih proceni i da donese sud o stepenu njihove objektivnosti (jer nedostaje vizuelni kontakt, koji je svojstven televiziji a ne štampi), a druga novinska fotografija koja je nesavršena, pa je dobro došla za prezentovanje uvek pomalo mutnih i nedefinisanih snimaka NLO-a.

A šta sami UFOlozi koriste kao dokaze da su u pravu? Prvo, to su izjave svedoka, često praćene podacima o njihovom društvenom statusu. Zatim fotografije i filmovi

koji su, doduše, često neoštiri, ali su u saglasnosti sa svedočenjem. Takođe, kao argument koristi se i nedostatak činjenica koje bi skeptici trebalo da iznesu u cilju obaranja „dokaza”.

Teško da će se ova debata, koja ponekad čak prelazi granice pristojnosti, ikad završiti - osim *ako* se jednog dana na Zemlju spusti vanzemaljska letilica sa inteligentnom posadom, kontaktira sa ljudima i to bude praćeno snimcima i fotografijama koji su jasni i nedvosmisleni. Još ako nam ostave i „poklonne” i ako nauka dođe do istorijskih i tehničkih saznanja o civilizaciji koja nas je posetila, svi će biti zadovoljni. Ostaće samo echo rasprave - UFOlozi će ponavljati „*mi smo oduvek govorili...*”, a (bivšim) skepticima ostaće samo da gundaju „*sad nas jesu posetili, a onda je to bila samo mašta...*”

Logika radi za skeptike

Ma koliko naše emocionalno biće želelo da negde u svemiru pronađe (po mogućству intelligentan) život, neke činjenice govore u prilog tome da će to još dugo ostati samo pusta želja. Ovde ne govorimo o tome da li u svemiru, osim naše, *ima* ili *nema* intelligentnih civilizacija, nego kakve su naše šanse da s njima stupimo u kontakt.

Najveći problem su nezamislivo velika prostranstva koja treba da se prevale da bi do takvog kontakta došlo. Čak i ako bi bilo moguće putovati brzinom bliskoj brzini svetlosti (sudeći po Ajnštajnovoj *Teoriji relativiteta*, više od toga ni pod kakvim okolnostima neće biti moguće), putovanje do najbliže zvezde trajalo bi nekoliko zemaljskih decenija, a malo je verovatno da ćemo i tamo, kao i u izvesnom broju obližnjih galaksija, naći ono što tražimo.

Otkud ovakva tvrdnja? Odgovor je jednostavan: komunikacija elektromagnetnim talasima. Teško je zamisliti da jedna intelligentna civilizacija ne bi koristila pogodnosti koje nudi radio-komunikacija. Ako na nekoj planeti ima intelligentnog života, onda na njoj vrvi od radio-talasa različitih frekvencija. Zato je na Zemlji postavljeno mnogo radio-teleskopa

koji istražuju ogromna sve-mirska prostranstva, osluškuju razne galaksije u širokim opse-zima elektromagnetskog zra-čenja, pa ipak dosad ništa osim prirodnog kosmičkog „šuma“ nije registrovano. Ništa što bi ličilo na poruku, komunikaciju ili poziv. Čak se periodično ša-lju poruke i osluškuju eventu-alni odgovori, ali bez ikakvog uspeha.

Postoji još jedna činjenica koja ide u prilog skepticima. Mnogo je sve-doka koji tvrde da su videli vanzemaljske letilice; logično bi bilo pretpostaviti da su to pretežno ljudi koji po prirodi svog posla drže pogled uprt u nebo, dakle profesionalni astronomi. Ali njih među svedocima skoro da nema, čak ni astronoma - amatera! Zašto se vanzemaljci ne pokazuju stručnjacima, nego ljudima koji gledaju u nebo samo zato što nemaju druga posla? Možda zato što astronomi imaju dovoljno iskustva i mogu da prepoznaaju i objasne pojave u kojima mi smrtnici vidimo ono što nam sugerije maštā.

Za sve ovo, naravno, moguće je izneti i kontraargumente. Ko može da garantuje da je Ajnštajnov shvatanje sveta teoretski maksimum do koga jedna civilizacija može da stigne i da ne postoje prečice kojima bi se skratilo putovanje? Zatim, zašto bismo očekivali da neko koristi radio-komunikaciju ako je upoznao i udobnije načine prenosa informacija? I na kraju, niko od UFOloga nije tvrdio da su baš sva svedočenja o poseti vanzemaljaca tačna; neka je ispravno i 1% od svih, pa i samo jedno jedino svedočenje i - teza je dokazana! Zašto bi onda taj svedok morao da bude baš astronom?

Zamke u koje UFOlozi najčešće padaju

Prestavljajući veliki broj priča očevidaca, od kojih su neke beskrajno naivne, neke duhovite i maštovite a neke čak prilično uverljive, stiče se utisak da su ovde u većini ljudi koji jedino žele da lansiraju priču i da na njoj nešto zara-de, najčešće od prodaje šampi. Pored zarade, u isto vreme će prećicom, bez mnogo muke, doći i do publiciteta. Zanimljivo je da im u tome redovno po-mažu zavedeni ljudi, tako što šire priču svima koji su gladni senzacija.

Osim njih, sasvim sigurno ima i ljudi koji su najiskrenije preneli sva svoja zapažanja u vezi neidentifikovanih letećih objekata - štagod da je to bilo. Obe ove grupe, bez obzira na motive, pravi su „zlatni rudnik“ za

UFOloge koji ove informacije klasifikuju i bez ikakvog kritičkog stava predstavljaju kao dokaze.

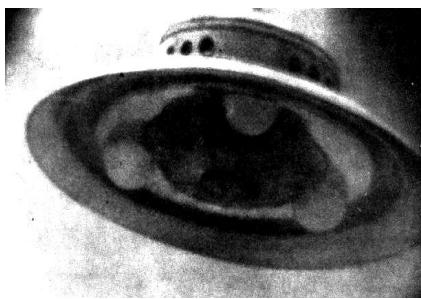
Praveći previde, UFOlozi čine lošu uslugu sebi, jer daju argumente skepticima da ih pobijaju na svakom koraku. Ako sebe smatrate UFOlogom, znajte da iz sledećih primera nećete naučiti ništa, osim da bi se trebalo kloniti insistiranja da leteći tanjur vidite na svakom mestu i po svaku cenu. Evo najčešćih grešaka:

- Prihvatanje fotografija za neoboriv dokaz (komputerom se slike tako uverljivo montiraju, da uvek treba ostaviti neku dozu sumnje u njihovu autentičnost).
- Proglašavanje podataka iz dnevne štampe za relevantne.
- Mišljenje da se naučnofantastični filmovi zasnivaju na mogućim stvarima.
- Proglašavanje svega nepoznatog za vanzemaljski leteći tanjur. Ovo je podjednako neosnovano kao, recimo, tvrdnja da je svako javno i naučno saopštenje ustvari pokušaj vlade da sakrije istinu.
- Ako nema dovoljno dokaza za potvrdu da je reč o letećem tanjиру, onda je najlakše zastupati tezu da su vanzemaljci uklonili dokaze o poseti.
- Korišćenje metode eliminacije da bi se dokazalo da je to što je viđeno bio leteći tanjur. Uz istu logiku moglo bi da se dokaže da se radi o veštici na metli ili o disku bacaču sa prošlogodišnje olimpijadi.
- Proglašavanje kontraargumenata za neosnovane. Ako se neka činjenica ne uklapa u teoriju, onda je nju najlakše odbaciti.

- Ignorisanje efekta adrenalina na svedoke koji tvrde da su videli NLO. Veliki stres kod ljudi stvara uslove za pogrešno opažanje i čini ih sugestibilnim.

- Mišljenje da radarska slika, slično televizijskoj, pokazuje samo ono što postoji i na onom mestu na kome postoji. U stvarnosti, radar ponekad po-

kazuje i predmete koji ne postoje ili na svom ekranu iscrtava isti predmet na više mesta; radarski signal je često pun raznih refleksija, koje stvaraju fantomske odraze. To je razlog što svi avioni imaju transpondere (primo-predajne uređaje koji pojačavaju signal i šalju kodove za identifikaciju), jer jedino tako može da se sa sigurnošću locira letilica.

- Povezivanje pojave **NLO** sa paranormalnim pojavama i raznim okultnim delatnostima.
- Mišljenje da je leteći tanjur sa druge planete verovatniji nego šala tehnički obrazovanih tinejdžera.
- Uzimanje izjava uniformisanih ljudi ili javnih ličnosti za dokazanu istinu. Ima policijaca koji kradu i lažu, vojnih oficira sa psihičkim poremećajima koji izazivaju gubljenje kontakta sa realnošću, kao i ljudi od autoriteta kojima logičko rasuđivanje nije jaka strana i koji olako donose pogrešne zaključke.
- Uplitanje emocija i ličnih želja u svedočenje ili u presuđivanje o tome što je viđeno. Često je stil nastupa ovakvih svedoka takav da je njihov osnovni cilj postizanje efekta kod publike.
- Mišljenje da je u stanju hipnoze moguće napraviti od čoveka video-kameru koja može sa sigurnošću da reprodukuje svaki događaj.
- Očekivanje da vanzemaljci mogu i žele da reše naše „zemaljske“ probleme.
- Izjava u stilu „*žena mi je zatrudnela sa vanzemaljcem*“. Razmislite na časak o ovom mudrom izgovoru.
- Čudan crtež sa nerazumljivim znacima nacrtan na zemlji ili pesku. „*Aha! Vanzemaljci su bili ovde!*“
- Ako ne verujemo pacijentu duševne bolnice koji tvrdi (pri čemu i sam veruje) da je Napoleon, zašto onda bez rezerve verujemo čoveku koji tvrdi da je proveo dve nedelje na vanzemaljskom brodu gde su mu „ispirali mozak“?

Postupak analize fotografija NLO-a

Svako od nas, kad vidi fotografiju, odmah pomisli da pred sobom ima objektivno predstavljen prizor i uglavnom ne sumnja u to što vidi. Stvarnost ipak ume da bude sasvim drugačija; čak i ako zanemarimo mogućnost fotomonataže (koja spada u domen tehničkih obmana i trikova), ostaje nam još mnogo zamki u koje ćemo nemamerno upasti kada dobijemo snimke vanzemaljskih letilica. Treba, recimo, biti iskusan meteorolog pa na *slici 1* umesto džinovskih svemirskih brodova videti *lentikularne oblaci*, kakvi se javljaju u nekim delovima sveta (snimak je iz Brazila). Ako želimo da prilikom analize fotografija izbegnemo slične zamke, evo na šta treba da obratimo pažnju:

Slika 1: oblaci iznad Brazila

- Gde se tačno NLO nalazi na fotografiji? Da li je u sredini, lepo uoštren i centriran? Ako nije, upitati autora zašto nije?

- Zašto je snimak napravljen? Da li je autor primetio NLO? Ako jeste, onda bi verovatno trebalo da bude više snimaka (onoliko koliko je imao filma), a ako nije, korisno je proveriti da li su to obične refleksije (koje često nastaju u samim objektivima) ili, možda, jato ptica ili insekata u letu.

- Da li je oštRNA NLO-a različita od oštRINE pozadine? Ako jeste (bez obzira da li je neoštar NLO ili pozadina), NLO je bio u blizini fotoaparata - recimo ispod 5 metara, mada to zavisi od žižne daljine objektiva i otvora blende. Pomoć eksperta za fotografiju ovde je dobrodošla.
- Da li na svim snimcima NLO dodiruje ivicu fotografije? Ako je to slučaj, treba posumnjati da je time sakriveno nešto što ga pridržava.

- Da li je negativ dostupan? Ako nije, zašto? Ovo pitanje ne treba postavljati samo ako je to *Polaroid* ili digitalna fotografija jer one rade bez negativa, ali ako je reč o klasičnoj fotografiji, svaki izgovor za nedostatak negativa može da bude osnov za sumnju da se nešto krije. Logično bi bilo očekivati da je autor napravio više snimaka (ako objekat nije bio prebrz, onda sve do kraja filma), jer je malo verovatno da će neko štedeti film kad pred sobom ima objekat kao što je NLO.

- Sudeći po zasenčenjima na NLO-u, da li smer iz koga je on osvetljen odgovara smjeru iz koga su osvetljeni ostali objekti? Ako ne odgovara, treba posumnjati na fotomontažu. Pogledajte *sliku 2* (koja je snimljena u Splitu i pre tri decenije obišla svet): sa koje strane je osvetljen zvonik crkve, a sa koje leteći tanjur?

- Ako ima više snimaka na filmu, svakako treba da se naprave fotografije od svih i analizira svaka ponaosob. Ako jedna od njih padne na testu - padaju sve. Ako je jedna očigledna prevara, nema sumnje da su i ostale.

- Fotografije treba da se prave pri različitim ekspozicijama tokom osvetljavanju fotopapira i posmatraju kroz filtere različitih boja. Kad se, recimo, preeksponirana fotografija (urađena tako da bude tamna) posmatra kroz plavi filter, često može da se otkrije nešto što je bez filtera nevidljivo - karakterističan oblik grejnog vlakna obične sijalice.

- Ako je ponuđen samo uvećan detalj (što lako može da se vidi po oštrini, tekssturi i zrnu filma), treba insistirati da se priloži i fotografija celog snimka.

- Da li je fotografija crno-bela ili u boji? Naravno da je kolor snimak lakši za identifikaciju. Kod starijih snimaka mogla bi da se uzme cena kao opravdanje zašto su rađeni u crno-beloj tehnici jer tada je kolor postupak bio skupljiji, ali danas je on jeftiniji od crno-belog.

- Ako ima više snimaka, da li je na njima NLO na istom mestu? Ako jeste, treba posumnjati u to da je jednostavno negde okačen i snimljen. Istu sumnju trebalo bi da izazove i više atraktivnih snimaka sa različitih strana, naročito ako ima neobičnih uglova; fotografii mogu slobodno da obilaze oko modela samo u studiju ili ako snimaju nešto što su sami pripremili i osmislili.

- Da li autor snimaka traži novac od medija za pravo na objavljivanje snimaka? Ako traži, to ne možemo da proglašimo za dokaz o prevari (mada može da bude razlog za sumnju), ali ako mu se to dogodilo dva ili više puta sa različitim NLO-ima, onda treba biti posebno sumnjičav i uporno tražiti skrivene detalje koji će razjasniti prevaru.

Slika 2: sa koje strane je Sunce?

Hajde da se našalimo

Za neke od slika objavljenih na pret-hodnim stranama teško je utvrditi izvor i dobiti objašnjenje, ali može se pretpostaviti da su objavljene uz tvrdnju da su to autentični snimci vanzemaljskih sve-mirskih brodova. Autor ove knjige dao je sebi slobodu da „snimi“ (da ne kaže-mo *docrta*) nekoliko vanzemaljskih le-tilica, a ovo su rezultati te šale. Cilj je, naravno, da se pokaže da ni u amater-skim uslovima nije teško lažirati ova-kve snimke.

Montažu fotografija moguće je na-praviti i običnim makazama, ali rezul-tati su mnogo bolji kad se obrada uradi kompjuterski. Tako su stvorene i ove slike: pozadina je snimljena običnim fotoaparatom, a svemirski brodovi modelovani su u programu koji se zove *3D Studio*, pa u *Photoshop-u* „nalepljeni“ na skenirane slike, čime se lakše ujednačava osvetljenost i kontrast ubačenih detalja. Na isti način je i me-sec na jednom od snimaka „ukra-den“ (skeniran) iz časopisa i ubačen

da bi obogatio zlatiborski zimski pejsaž, dodate su ulične lampe, na nekim prozorima je radi idilične atmosfere svetlo naknadno „upaljeno“ i tako dalje. Sve je u funkciji efekta; posmatraču je i tako svejedno kako je izgledala originalna scena.

Mada su leteći tanjiri na mno-gim „autentičnim“ snimcima neoštri, ovde su uglavnom urađeni tako da budu jasni i oštri. Naravno da nije teško naknadno ih „zamutiti“ prema potrebi, ali je ovde pre svega bio cilj da se demonstriraju mogućnosti kompjuterske montaže slike.

Izuzetak je poslednja fotografija, koja je načinjena duplom ekspozicijom (tačnije, poklapanjem filmova pri osvetljavanju fotopapira) kuća pod snegom i rasvete, omaškom snimljene u restoranu. Neoštrinom i slučajnim pokretom fotoaparata stvoren je utisak velike brzine kretanja svetlećih letilica na nebu.

Rozvel - najveća NLO misterija

Rozvel je grad u Americi, u državi *Novi Meksiko*. Nalazi se u oblasti koja se smatra veoma osetljivom kada je u pitanju vojna diskrecija. Pored Rozvela nalazi se *Alamogordo*, oblast u kojoj je eksplodirala prva nuklearna bomba, kao i *Los Alamos* u kome je tim stručnjaka radio na njenom razvoju. Tamo se nalazi i vojna baza koja je ušla u istoriju kao prva koja je raspolagala nuklearnim oružjem.

Šta je učinilo Rozvel tako zanimljivim? Mnogo toga se dogodilo, a posebno je čudan podatak da prvih 30 godina ništa od svega toga nije pobudilo pažnju javnosti. Tek 1978. godine počelo je klupko da se odmotava. Ili, bolje reći, da se namotava, jer je vremenom interesovanje nadraslo sve ostale slučajeve kojima se UFolozi bave. Da krenemo redom, jer priča je bogata do gađajima.

Mada je i ranije bilo sporadičnih slučajeva, masovno zanimanje ljudi za neidentifikovane leteće objekte započelo je 1947. godine. Samo u okolini Rozvela je između 17. maja i 12. jula registrovano 16 izjava svedoka (toliko je sačuvano, mada neki istraživači tvrde da ih je bilo preko 800) koji su tvrdili da su videli NLO. Da bi stvar bila još zamršenija, nijedna od tih 16 prijava, koje postoje u arhivi, ne odnosi se na događaj koji danas pobuđuje tako veliku pažnju, ali zato ima drugih pisanih tragova - pre svega u štampi.

Lokalni list *Roswell Daily Record* 8. jula 1947. godine objavio je članak pod naslovom „*RAAF pronašao leteći tanjur na ranču u oblasti Rozvel*”, u kome se navodi da je Major *Džes A. Marsel* (*Jesse A. Marcel*), iz Rozvela, inače oficir 509-te bombarderske grupacije, otkrio leteći tanjur i da je „*stvar prosledio višem štabu*”. U istom članku kaže se da je 2. jula nekolicina građana Rozvela videla veliki NLO kako preleće iznad njihovih kuća.

U sutrašnjem broju pojавio se članak pod naslovom „*Rejmi demantuje leteći tanjur*”, u kome brigadni general *Rodžer Rejmi* (*Roger Ramey*), komandir Osme vazdušne jedinice iz Teksasa izjavljuje da to nije bio leteći tanjur nego „*ostaci meteorološkog balona, koji se sastoje od metalnih folija, polomljenih drvenih gredica i gumenih delova*”.

U istom broju pod naslovom „*Uznemireni rančer koji je pronašao leteći tanjur žali što je pričao o tome*” mogla je da se pročita i priča *Meka Brejzela* (*Mac Brazel*) iz Linkoln Kauntija. On je izjavio da je još 14. juna, kad je prolazio zajedno sa svojim sinom Vemonom, pronašao „*veliku količinu počepanih gumenih traka, metalnih folija, neobično čvrstog papira i kopči*”. Tada to nije smatrao značajnim i nikome nije prijavio, nego je samo pokupio delove

za koje je pomislio da bi mu mogli zatrebat i odneo ih kući. Tek kad je čuo da je pronađen leteći tanjur, odmah je šerifu ispričao šta je video i dve priče ubrzo su povezane u jednu. Upitan koju količinu materijala je video, rekao je sledeće:

„Balon koji je sve nosio, ako to tako radi, mogao je da ima oko četiri metra u prečniku. Delovi sive gume bili su razbacani na kružnoj površini prečnika oko 180 metara”... „Nije bilo nikakve elise niti čvrstih metalnih delova koji bi ukazivali na motor. Bilo je nekih instrumenata ali bez oznaka, mada je na nekim drugim delovima bilo slova. Postojala je i lepljiva traka na kojoj su bili naštampani nekakvi cvetovi.“

Brejzel je još rekao da je i ranije pronašao dva meteorološka balona na svom ranču, ali da nisu bili nalik ovome.

Posle ovoga se Brejzel nije baš najbolje proveo: vojska ga je bukvalno zaprljala i držala osam dana, bez pristupa telefonu i bez prava na razgovor sa civilima. Za to vreme bio je podvrgnut detaljnem ispitivanju, pa čak i psihiatrijskom pregledu.

Vojska je preduzela dotad neviđene mere obezbeđenja: naoružani vojnici opkolili su celu oblast, a kasnije je još jedan prsten vojnika postavljen radi sprečavanja pristupa na širu teritoriju. Snajperisti su zauzeli mesta na svim obližnjim brdima, a vojna policija zaposela je sve puteve u okolini. Senator Novog Meksika *Denis Čeјvs* (*Denis Chaves*) telefonirao je u Radio Rozvel i zabranio da se emituje, preslušava ili kopira tonski snimak intervjua sa Mekom Brejzelom, koji je već bio pripremljen za emitovanje. Samo nekoliko minuta kasnije, snimak je konfiskovala vojska.

Ubrzo su pozvani svi svedoci da daju izjave, i odmah im je zabranjeno da isto to pričaju bilo kome. Umesto nje naređeno im je da nauče novu izjavu koju smeju da šire, a koja ni po čemu ne liči na njihovu prvobitnu priču.

Hoće li neko poverovati da je sve to urađeno samo radi meteorološkog balona? Začudo, hoće. Posle svega, general Rejmi održao je konferenciju za štampu, kojom je umirio duhove i raspršio sve sumnje. Tako je slučaj mirovao preko trideset godina.

Probijanje zida čutanja ili početak obmane?

Godine 1978. tabloid *Nacionalni istraživač* (*National Inquirer*) ponovo je pisao o celom događaju. UFOlog *Stenton Fridmen* (*Stanton Friedman*) sastao se sa majorom Džesom Marselom, koji je 1947. godine pronašao ostatke i identifikovao ih kao delove letećeg tanjira, i objavio intervju kojim je podgrejao

sumnje UFOloga. Odmah potom dva autora, *Viljem Mur* (*William L. Moore*) i *Čarls Berlic* (*Charles Berlitz*), angažovala su se na prikupljanju podataka i napisala knjigu „*Rozvelski incident*“ objavljenu 1980. godine. U knjizi se navode izjave velikog broja svedoka koji su boravili u Rozvelu 1947. godine ili su razgovarali sa osobama preminulim u međuvremenu, a koje su imale šta da kažu o događaju. U isto vreme, od 1978. do 1980. godine dva UFOloga, *Donald Šmit* (*Donald Schmitt*) i *Kevin Rendl* (*Kevin Randle*), izjavila su da su pronašli i intervjuisali svedoke ovog incidenta. Tada su, osim civila, progovorila i bivša vojna lica. Da bi čorba bila još jače začinjena, u veoma popularnoj televizijskoj emisiji „*Nerešene misterije*“ prepričan je ceo događaj sa pozicije UFOloga i objavljeno nekoliko intervjuja. Istog leta napravljeno je još nekoliko TV emisija na istu temu i jedan televizijski film.

To je bio samo početak lavine. Ubrzo su svi pričali ili pisali o tome da rozvelski incident krije katastrofu koju je doživeo svemirski brod sa druge planete i da je američka vlada to zataškavala dezinformacijama i lažima. Svoje izjave dalo je blizu 1000 svedoka, a taj broj i dalje raste. Neke od tih izjava međusobno se ne slažu, neke su providne i očigledno same sebi služe kao cilj, a za nekoliko navodnih „svedoka“, čije su izjave citirane u knjigama, utvrđeno je da su davno umrli. Ali, ako se odbace sve kontradiktorne priče, ostaje solidan broj svedočenja od kojih može da se sastavi logičan i celovit mozaik. Evo kako izgleda rekonstruisan događaj:

Jedne noći u letu 1947. godine stanovnike je probudila snažna eksplozija. U prvi mah izgledalo je kao da se veliki avion srušio u obližnjem mestu koje se zove *Korona*. Veliki broj ostataka letilice ležao je razbacan na ogromnoj površini, par stotina metara širokoj i oko 1200 metara dugoj. Ubrzo je data izjava za štampu da je to bio leteći tanjur. Zainteresovani ljudi požurili su da to vide svojim očima, ali je vojska široko opkolila oblast i nikoga nije puštala da se približi. Odmah je u štampi objavljen članak kojim se demantuje prva vest. Započeta je detaljna pretraga, koncentrisana samo na površinu na kojoj su prvobitno pronađeni ostaci. To je bila greška, jer zbog toga nije pretražena okolina. A na svega 4 kilometra odatle nalazilo se nešto mnogo zanimljivije, što je otkriveno tek posle nedelju dana.

Telo „vanzemaljca“ spremno za autopsiju

Bila je to glavna kabina NLO-a, u kojoj su bila 3 (neki kažu 4) tela. Sličnost sa ljudima bila je iznenađujuća. *Barbara Dager*, čerka tadašnjeg šerifa, tvrdi da joj je otac rekao da je jedan od njih pokazivao znake života. U najvećoj tajnosti odneta su tela i delovi letilice koji su ležali razbacani.

Ovde bi priča mogla da se završi kao što se završio i veliki broj drugih, da se 1995. godine nije pojavio argument koji je izdvaja od svega što je dotad video: filmski snimak za koji se tvrdi da predstavlja autentičnu autopsiju nad jednim od vanzemaljaca pronađenih pored Rozvela.

Profil Rozvelskog vanzemaljca

Otkud se pojavio film?

Londonski biznismen *Rej Santili* (*Ray Santilli*) vodio je firmu koja se bavila distribucijom muzičko-zabavnih snimaka. Evo njegove izjave:

„Dok sam tražio materijal za muzički dokumentarni film, našao sam se u Klivlendu u letu 1993. godine. Pritom sam identifikovao stare kadrove iz 1955, na kome Elvis Prisli peva na nekoj školskoj priredbi. Taj materijal snimio je honorarni kamerman koga je Universal News angažovao zbog štrajka filmskih radnika. Pošto mi je pomogao oko utvrđivanja podataka za oko tri minuta filma koji su me interesovali, kamerman je upitao da li me interesuje film koji se odnosi na Rozvelski incident iz 1947. godine, a koji je on snimio dok je radio za američku vojsku. Rekao je da su na filmu snimljeni ostaci letećeg tanjira, rekonstrukcija letilice i, što je najzanimljivije, autopsija vanzemaljaca.“

„Mojim privatnim avionom otišli smo do njegove kuće, jer je stanovao daleko od mesta na kome smo se našli, i on mi je pokazao materijal koji sada možete da vidite.“

Upitan koliko je platio pravo na objavljuvanje filma, rekao je da je kamerman najpre tražio 100 000 dolara, pa su se onda malo cenkali i „našli se“ na 92 000.

Ovde se nameće logično pitanje: ako je kamerman radio za vojsku, otakud kod njega film? I još jedno: ko mu je dao pravo da prikazuje film, pa da ga uz to i slobodno prodaje? Autopsija vanzemaljca je događaj milenijuma, ispitivanje ostataka letilice bilo je obezbeđeno kao malo šta dotad, kamerman je bio angažovan u najvećoj diskreciji - a onda je, navodno, film ostao kod nje-

ga i on ga sad slobodno prodaje kao stari automobil! Izgleda da smo došli do najslabije tačke u celoj priči: otkud snimatelju film?

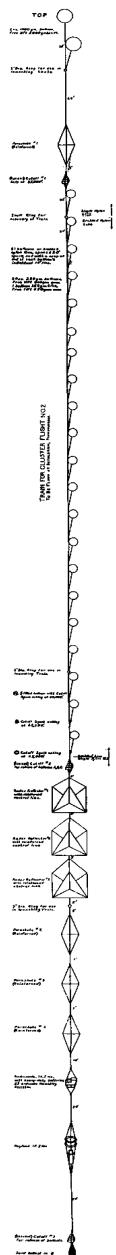
Krenimo od identiteta kamermana. Santini je rekao da se on zove *Džek Barnett* (*Jack Barnett*). U istoriji kinematografije postoji samo jedan kameraman sa ovim imenom - koji je odavno umro, prema tome to nikako nije mogao biti on. Doveden u neugodnu situaciju, Santini je izjavio da je to samo pseudonim kamermana, a da pravo ime ne može da saopšti zbog njegove lične sigurnosti.

Detalj iz Santinijevog filma

Na prvim privatnim projekcijama ovog filma u Americi, prikazivana je kopija koja je nosila oznaku „**Restricted access. A01 classification**“ (*ograničen pristup, klasifikacija A01*). Kad su se pojatile sumnje u autentičnost filma, ova oznaka je volšebno nestala. Razlog je verovatno izjava nekih autoriteta da se termin „*Restricted access*“ nikad nije koristio u američkoj vojsci, kao ni oznaka klasifikacije *A01*, i da ti termini pripadaju čisto holivudskom žargonu.

Još jedan „nizak udarac“ stigao je od *Džona Inglisa* (*John English*), koji je dugo radio kao direktor *Internacionalne Vazduhoplovne Kuće Slave* u San Dijegu i *Svemirskog Istorijskog Centra*. S obzirom da mu je to bio posao, postao je specijalista za analizu i proveru autentičnosti fotografija i dokumentacije koja se odnosi na aeronautiku i svemirska istraživanja. Njegovom oku nije promakao jedan na izgled nevažan detalj: nalepnica na zidu prostorije u kojoj je vršena autopsija. Ova nalepnica, koja je obavezna u svim prostorijama za patološku analizu tkiva, opominje prisutne osobe na opasnost od moguće infekcije. Ukratko, ta oznaka je redizajnirana i prihvaćena od američkog Instituta za standarde (*ANSI*) pod brojem *Z53.1-1967* i verzija koja se na filmu vidi u upotrebi je tek od 1967. godine. A film je navodno snimljen dvadeset godina ranije!

Balon iz projekta „Mogul”

Šta je Projekat Mogul?

Najlogičnije objašnjenje cele Rozvelske zavrzlame pojavilo se u javnosti tek septembra 1994. Tada su prvi put objavljeni detalji o projektu koji je otpočeo u junu 1947. godine i izvodio se pod šifrom *Mogul*. O tome je opširno govorio *Carls Mur* (*Charles Moore*), jedan od stručnjaka koji su učestvovali u ovom projektu, sada profesor u penziji. On je održao konferenciju za štampu, napravio prezentaciju, odgovarao na pitanja publike i čak pripremio monografiju o celom projektu.

Projekat je, inače, bio toliko poverljiv da je njegovo ime (*Mogul*) i sam Mur doznao tek pre nekoliko godina. Predmet projekta bili su specijalni baloni opremljenim mikrofonima koji su snimali infra-zvuke nastale kao posledica sovjetskih nuklearnih eksperimenata. Ovi zvuci se na poseban način prostiru između stratosfere i troposfere i, pošto tamo nema prepreka koje bi uticale na njihovo prostiranje, lako mogu da se detektuju. Na ovaj način, recimo, tokom II svetskog rata (posle 6 decenija kruženja oko Zemlje) snimljeni su zvuci koji su nastali 1883. prilikom erupcije vulkana *Krakatoa*.

S obzirom da tada nije bilo satelita kojima bi se locirale probne nuklearne eksplozije u Sovjetskom Savezu, ovom projektu je dat visok prioritet i poseban tretman. S nekoliko ovakvih balona bilo je moguće precizno locirati mesto i odrediti vreme svake nuklearne eksplozije na bilo kom mestu na Zemlji.

Balon nije bio tako jednostavan kao što su inače bili meteorološki baloni; bio je to, zapravo, vertikalni „voz” sastavljen od većeg broja balona, dugačak preko 200 metara. Na dnu su bili elektronski uređaji i baterije, a iznad njih heksagonalni katadiopterski reflektori koji su pomagali da se uz pomoć radara precizno locira

Carls Mur pokazuje deo balona

pozicija svakog balona, jer je to bilo od ključne važnosti za izračunavanje mesta eventualne nuklearne eksplozije. Mur je na skici predstavio kako je ovaj „voz“ izgledao. Po svoj prilici, veliki broj detalja ovog voza odgovara opisima ostataka koji su nađeni na ranču kraj Rozvela 1947, čak i cvetni simboli odštampani na lepljivim trakama kojima su neki delovi spajani. Jedan od pomenutih heksagonalnih katadioptera pronađen 1997. godine, sačuvan je do danas i Mur ga je pokazao na konferenciji za štampu. Sve je tu, nedostaju samo vanzemaljci.

Prva lansiranja balona obavljena su još u aprilu 1947. godine, ali je, zbog nepovoljnih vetrova na velikim visinama, projekat premešten u Novi Meksiko. Svi letovi bili su uspešni osim leta balona broj 4, koji je završio neslavno na ranču pored Rozvela. Vojska se uplašila da će Rusi naslutiti nešto o ovom projektu i zato je pokušala da zataška stvar pričom o meteorološkim balonima.

A šta na ovo kažu UFOlozi? Oni za svakog od ljudi koji iznose kontraargumente imaju po neku ružnu reč. Čarls Mur, recimo, proglašen je za nedoslednog i nepouzdanog jer je prezentacijom projekta Mogul zapravo negirao neke svoje ranije tvrdnje iznete u intervjuima objavljenim u štampi, kao što je sledeća: „*Na osnovu poznatih podataka, mislim da to nije bio naš balon*“. Nije mu bila uvažena olakšavajuća okolnost da je mišljenje promenio nakon datih intervjuja, kad je prvi put u životu video fotografije transparentnih polietilenskih balona korišćenih u projektu Mogul. Oni su zaista tako izgledali da nisu mogli da liče ni na šta dotad viđeno.

Epilog

Ceo incident dobio je do sada najveći publicitet u poređenju sa svim ostalim pričama o neidentifikovanim letećim objektima. UFOlozi ga još uvek iznose kao nesumnjivi dokaz da nas je posetila inteligentna vanzemaljska civilizacija, a sve kontraargumente proglašavaju za čistu glupost. Zanimljivo je da su najmanje kritičkog duha i najviše želje da „zdravo za gotovo“ prihvate priču pokazali baš UFOlozi - koji za sebe tvrde da „proučavaju“ slučajeve i da se bave naukom koja ima jedini cilj da utvrdi istinu.

Danas se još uvek govori o slučaju Rozvel. UFOlozi i dalje prikupljaju dokaze i izjave svedoka (koji se umnožavaju geometrijskom progresijom), svetske TV stanice emituju intervjue sa svedocima iz prve, druge ili treće ruke („čuo sam od prijatelja kome je pričao očevidac“) i otkupljuju prava na prikazivanje filma o autopsiji, a na Internetu postoje na desetine sajtova na kojima svako iznosi po neki novi detalj koji podržava verodostojnost priče. Javljuju se nove ideje i teorije; po jednoj od njih, upravo letilici pronađenoj u

Rozvelu treba da zahvalimo za pronađak tranzistora u decembru 1947. godine, a samim tim i za pronađak integriranog kola (mikročipa), kompjutera, satelita, CD-a i tako dalje. Video - traka sa snimkom autopsije već je pomalo zastarela, ali se i dalje solidno prodaje: do sada je dostigla tiraž od nekoliko stotina hiljada primeraka. Pronađen je čak i „pravi“ kamerman - koji se pojavljuje na televiziji, radiju i u novinama i ponavlja priču da ga je vojska pozvala da snimi autopsiju, posle čega je on odneo filmove kući (?) i od tada mu ih niko nije zatražio (!?).

U jednoj od analiza masovnog interesovanja za slučaj Rozvel, *D. H. Roklif* upotrebio je termin *retrospektivno falsifikovanje*. Ovaj termin je od tada ušao u upotrebu uvek kad je trebalo da se naznači da je neobična priča iz prošlosti kasnije preoblikovana sa namernim preterivanjem u atraktivnim detaljima, uz istovremeno prečutkivanje i odbacivanje svega što je nepoželjno za dobru „produku“ priče. Ovakva etikecija nije baš pristojno odmerena, jer se isti termin koristi i u psihiatriji za proces koji nesvesno koristi bolesnik od paranoidne šizofrenije kada iz sećanja poziva određene incidente i pri tom ih prerađuje i prilagođava svojim trenutnim potrebama, ubedjen da su mu sećanja tačna.

Jedino su se skeptici umorili. *CSICOP (Comitee for the Scientific Investigation of Claims of the Paranormal, Komitet za naučno izučavanje tvrdnji o paranormalnim pojavama)* odavno se ne oglašava u vezi sa slučajem Rozvel. Poslednju izjavu dao je *Pol Kurc* (Paul Kurtz), koji predsedava ovim komitetom:

Mit o Rozvelu morao bi konačno da umre. Na pitanje jesmo li sami u svemiru treba da odgovorimo na osnovu dokaza boljih od onih koje nudi rozvelska obmana. Televizijske kuće morale bi da budu odgovornije da se ne bi ponovo dogodilo da pomešaju zabavne sa dokumentarnim programima.

Oblast koja ne postoji

150 kilometara severno od Las Vegasa, u Nevadi, nalazi se suvo jezero *Grum*, pored koga je vojna oblast o kojoj nikakve informacije ne izlaze u javnost, pa čak ni naziv; zato se, prosti, koristi ime *Oblast 51*. Ako pokušate da nepozvani pridete, može čak da vam se dogodi da to platite glavom jer okolo postoje mrtve straže (*slika 1*). Ipak sa pristojne udaljenosti imate pravo da „parite oči“, pošto ćete u centru oblasti videti vazduhoplovnu bazu u kojoj je još sredinom 50-tih godina testiran špijunski avion U2. Ova baza, čija je mapa na *slici 2*, na satelitskom snimku (*slika 3*) je zaokružena. Dobra infrastruktura vojnih objekata, udaljenost od očiju javnosti i povoljna konfiguracija okolnog terena, sa dosta isušenih jezera koja sad služe kao prirodni aerodromi, učinili su da ovo postane matična oblast za vojnu proizvodnju i istraživanja koja zahtevaju visok stepen tajnosti.

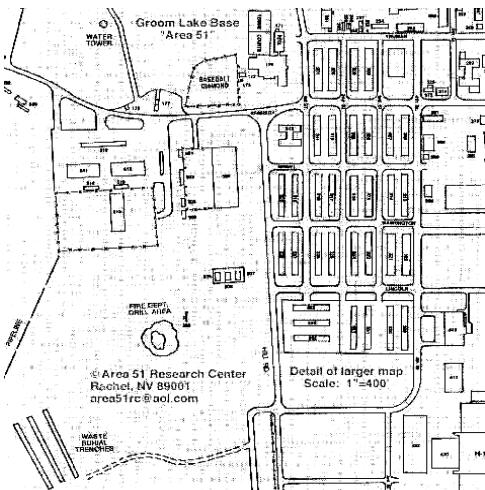
Slika 1: upozorenja na prilazu

dok ranije ubedjenje da se tu rade ovozemaljski (mada tajni) vojni projekti važi samo kao izgovor kojim se pokriva „prava“ namena. Javnost je pokazala visok stepen budnosti jer je čak „došla do podatka“ da je američka vlada potpisala ugovor sa vanzemaljskom civilizacijom, po kome posetioци imaju pravo da do mile volje koriste aerodrome koji se nalaze u Oblasti 51, kao i svu udobnost pratećih objekata, a u zamenu za to dozvoljavaju Zemljanim da ispituju njihove brodove, pa i da ih kopiraju.

Tako su se 24. septembra 1989. u američkom časopisu *Nedeljne svetske novosti* (*Weekly World News*) pojavila dva članka koja se odnose na Oblast 51. U jednom se, pod naslovom „*Američke vazdušne snage sagradile NLO*”,

Tako je i javnost privatala Oblast 51, sve dok se 1989. godine *Bob Lazar* (*Bob Lazar*) nije pojавio na Televiziji Las Vegasa i izjavio da je neko vreme radio na ispitivanju vanzemaljske letilice na jezeru *Papuz*, koje je južno od ove oblasti. Ako mu je namera bila da pokrene lavinu, uspeo je: od tog trenutka Oblast 51 važi za specijalnu lokaciju na koju se, kao u hotel, dovoze svi „posetoci iz svemira“,

govori o tome kako je jedan od šest zemaljskih letećih tanjira, sa oznakom „Made in USA” a napravljenim po ugledu na „originale” koji se se već odomačili na Oblasti 51, napravio svoj prvi let čak do Marsa i natrag, leteći brzinom od 22 000 milja u sekundi! U intervjuu kosmonauti govore o manjim tehničkim problemima koje su imali usput (zbog čega su malo skrenuli sa kursa) ali zato oduševljeno opisuju nuklearni raketni pogon i mogućnost da ovi brodovi uz svojih 12 članova posade ponesu i specijalno nuklearno oružje. Izgleda da sa ovim oružjem nema šale, jer „brodovi mogu da lete potpuno nevidljivi za oko i za radare, neprimetni kao podmornice, ali za razliku od njih u stanju su da ispalje oružje i da sruvne sa zemljom bilo koji objekat za tren oka”.

Slika 2: mapa baze u Oblasti 51

Slika 3: satelitski snimak Oblasti 51

Druga vest odnosi se na još jedan domen korišćenja Oblasti 51. Naslov je: „Nacistički ratni zločinci u Oblasti 51 rade kao naučnici-robovi u izgradnji oružja”. Posle rata je, navodno, 67 nacističkih naučnika radije prihvatio ropski status nego smrt u gasnoj komori. Sada ima još 11 živih i oni i dalje vredno rade.

Oba članka nalaze se u istom broju časopisa. Nedostaje, nažalost, treći koji bi objasnio čemu služe ovi ostareli „stručnjaci” iz drugog svetskog rata i kakva je korist od njihove pameti kad su isto tako na raspolaganju i pripad-

Slika 4: karikatura kao stav javnosti

mo, šta? Možda nešto još zlokobnije od pravljenja tajnih svemirskih brodova i oružja. *Lesli Štal* (*Leslie Stahl*) je u televizijskoj emisiji „60 minuta“ izneo prepostavku da se u Oblasti 51 nalazi tajno skladište toksičnih supstanci, mada od toga nije daleko ni prepostavka da se tamo i proizvode bojni otrovi čija je upotreba zabranjena međunarodnim zakonom. Prvi potez vojske bio je da ovo demantuje, a karikatura (*slika 4*) koju prenosimo iz štampe pokazuje kakva je bila reakcija javnosti na ovaj demanti. U vrhu table, po kojoj je nesrećnik sa crteža pisao, nalazi se simbol američkih vazdušnih snaga, pored koga piše „*priznanje nije naša profesija*“, a ispod toga „*naše hemikalije su tajne, ali možete verovati Sjedinjenim Državama. Jezero Grum je sigurno mesto za rad*“.

Prepostavka da se tamo radi sa otrovnim supstancama nije bez osnova, jer je grupa bivših radnika tužila vladu za ozbiljna oštećenja zdravlja koja su neobjašnjivo nastupila dok su radili u ovoj oblasti. Njima su se pridružile i udovice nekoliko radnika umrlih na načine koji nikada nisu rasvetljeni. Sve je ostalo bez uspeha. Vlada je jednostavno zaklonila iza odgovora da se radi o „nacionalnoj bezbednosti“.

U stvari, vlada na neki način prečutno poriče postojanje Oblasti 51, jer neodređenim odgovorima odbija svaku diskusiju na bilo koju temu povezano sa ovim mestom. Naravno da ovakav stav doliva ulje na vatru koju razbuktavaju oni koji neprestano tvrde da se tamo odvijaju neke „naopake“ stvari. A ako govorimo o neidentifikovanim letećim objektima, masovna hysterija verovanja u to da je naučna fantastika stvarnost, koja je započela posle samo jedne izjave izgovorene u zabavnoj TV emisiji, može da posluži kao dobar indikator za to kolika je moć masovnih medija u diktiranju načina na koji će javnost razmišljati.

nici vanzemaljske superinteligentne civilizacije.

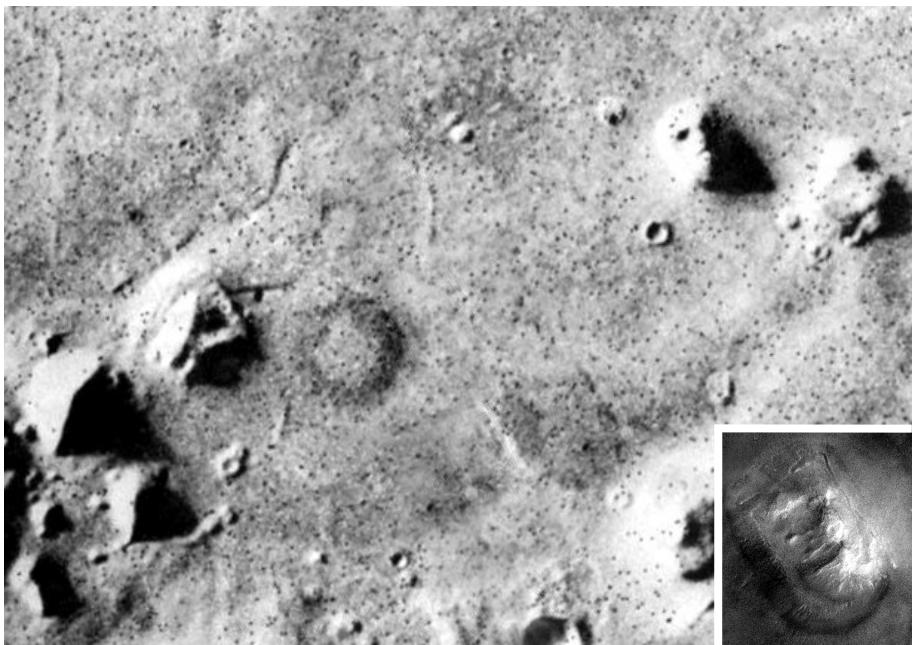
Zanimljivo je da američka vojska uopšte ne reaguje na ovakve napise u štampi. Naprotiv, stiče se utisak da su čak i poželjni, što može da navede na zaključak da oni samo skreću pažnju javnosti sa prave namene postrojenja koja se nalaze u ovoj oblasti.

Niko ne spori da se tako zaista nešto događa. Sa-

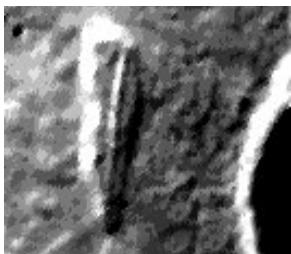
Živi prenos sa Marsa

Godine 1976. svemirski orbiter *Viking* poslao je na Zemlju snimke površine Marsa (*slika 1*), od kojih su neki poprilično uznemirili javnost: jedna od planina dužine oko 2500 metara iz oblasti *Cydonia*, osvetljena suncem nisko na horizontu, pokazivala je začuđujuću sličnost sa ljudskim licem (što je lako pronaći u gornjem desnom delu *slike 1*). Godine 1998. orbiter *Mars Global Surveyor* načinio je precizniju sliku ove oblasti. Pokazalo se da to brdo, kada se snimi savremenim kamerama koje nude više detalja i kad se osvetli iz nekog drugog ugla (mala slika dole desno), pokazuje manje sličnosti sa ljudskim licem, ali to ipak nije uticalo na prvobitno interesovanje javnosti.

Za utehu, na istom snimku ima dosta drugih zanimljivih detalja - recimo, začuđujuće pravilne piramide (na *slici 1* levo dole). Zvaničnih objašnjenja za ove oblike još uvek nema, pa je to dobro poslužilo da javnost iznese svoja tumačenja. Stvar je još više pogoršalo to što je u pokušaju da NASA nastavi snimanje pošto se orbiter više približi površini Marsa, veza s njim prekinuta iz neutvrđenih razloga. Tako su rođene mnoge pretpostavke - recimo, da su nalazi toliko zanimljivi da ih vlada namerno skriva od očiju javnosti ili

Slika 1: snimak sa „Vikinga” (dole desno: detalj snimka sa „Mars Global Surveyora”)

Slika 2: još jedan „portret“

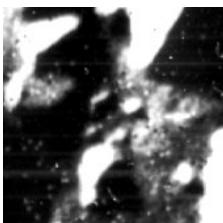
su počela da se gomilaju. Najpre je u desnom delu *slike 5* (iznad tačke D), odmah pored velikog kratera, pronađena planina koja bi, uz malo dobre volje, mogla da se proglaši za još jedno lice, doduše veoma izduženo (uvećan snimak je na *slici 2*). A onda su pored samih piramida (iznad tačke A) pronađena četiri kamena koja su formirala krst, kao na nišanskim spravama. Tačka preseka, (uvećan detalj na *slici 3*) koja je lako uočljiva, odmah je proglašena za koordinatni početak od koga treba započeti pretraživanje. U blizini te tačke (obeleženo strelicom, iznad tačke B na istoj slici) nalazi se građevina klinastog oblika nazvana *Fort*

(*tvrđava*), s desne strane ogradena lučnim zidom (*slika 4*). Centar ovog luka se, gle čuda, nalazi skoro u centru krstića o kome je upravo bilo reči.

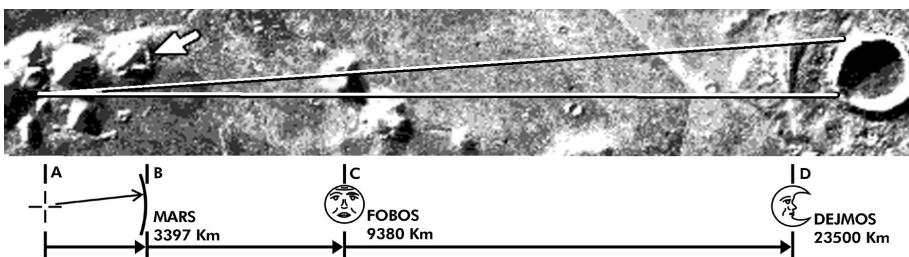
Uočeno je da se osnove oba lica nalaze na liniji koja kreće od krsta. Kad se povuče još jedna linija iz iste tačke, ona će uokviriti

Slika 4: tvrđava

Slika 3: krst kao koordinatni početak

Slika 5: proporcije objekata na Marsu i pozicije njegovih prirodnih satelita

drugo lice i proći tačno kroz oči prvog - *kao što bi svaki slikar uradio*, primećuju sledbenici ideje da ovde „ima nečega“.

Da li je to dovoljno da ubedi nevernike? Ako nije, postoji još jedna značajna koincidencija, ali je za nju potrebno navesti još nekoliko podataka.

Oko Marsa kruže dva prirodnna satelita, kao dva Meseca: zovu se *Fobos* i *Dejmos* - što su, uzgred, latinski izrazi za *strah* i *užas*. Prvi se kreće po orbiti sa srednjim poluprečnikom 9380, a drugi 23500 kilometara. Dakle, kad postavimo matematičku proporciju u kojoj su, s jedne strane, poluprečnik Marsa i udaljenost Fobosa i Dejmosa od njegovog centra, a s druge udaljenosti svih navedenih tačaka od krsta, dobićemo impresivno podudaranje. Doduše, nekih odstupanja ima, ali cela stvar je ipak prilično zanimljiva. Naravno da je to odmah uzeto kao jak argument svih pristalica teorije da na Marsu ima inteligentnog života. Matematičari-amateri seli su za svoje kompjutere i izračunali da verovatnoća da sve ovo bude puka koincidencija iznosi jedan prema 1,4 milijarde.

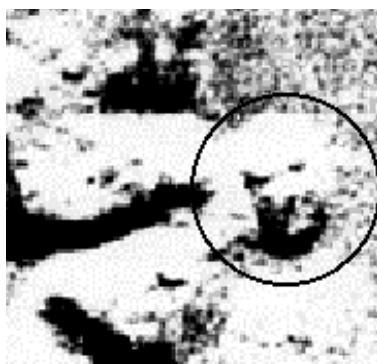

Slika 7

Nećemo ponavljati celu računicu kojom je dobijena ova cifra, ali lako se vidi da je ona prepuna nedostataka. Recimo, izračunato je kolika je mogućnost da se *baš ti* oblici dobiju na *baš tim* mestima. To je zatećeno stanje, i postavka da se računa verovatnoća njegove pojave logički je neispravna; bilo bi to kao kad bismo promešali špil od 52 karte i onda sebe proglašili za čudotvorce jer se pojavio baš taj redosled karata koji smo dobili, a verovatnoća da ćeemo ga dobiti bila je izuzetno mala (broj mogućih kombinacija

Slika 6

Slika 8

Slika 9: terasasta polja

terasasta polja (*slika 9*) nalik onima koja su gradile Inke (ali i naš narod u primorju), ili „zidovi“ (*slika 10*) i „šine“ (*slika 11*) od kojih je neke snimio *Pathfinder*, robot na točkovima, dok je šetao po površini Marsa. Ni za ove oblike nema zvanič-

pisao bi se sa 58 cifara). Ipak, to ne umanjuje zanimljivost svih ovih zapažanja.

Videvši sve ovo, vernici su se dosetili šta je rekao Luka u svom Jevanđelju: *I biće znaci na suncu i u mjesecu i zvjezdama* (21.25). Čak su neki to proglašili i za siguran znak da nam dolazi sudnji dan, jer već sledeća glava Jevanđelja (21.26) kaže: *Umiraće ljudi od straha i od očekivanja onoga što nailazi na svijet; jer će se sile nebeske pokrenuti.*

A šta kažu naučnici? Odgovor je lakonski - *imamo mi tih lica i raznih podudarnosti koliko hoćete!* Zaista, osim ljudskih lica (*slike 6, 7 i 8*) ima i drugih zanimljivih oblika, kao što su

Slika 10: „zidovi“ na Marsu

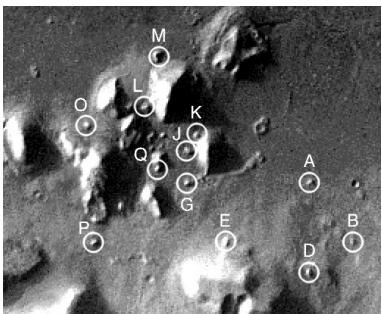
Slika 11: marsovske „šine“

nog objašnjenja; naučni svet izjavljuje samo da *sve to nije ni malo neobično za topologiju Marsa.*

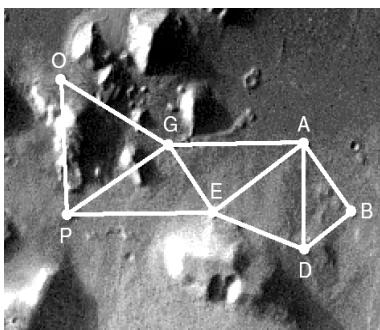
Ipak, neke istraživače-amatere (ali i naučnike) zainteresovala je grupa objekata koja se vidi u donjem leвom uglu *slike 1*. Ta formacija dobila je naziv *Grad* (City) i u njoj je pronađeno mnogo koïncidencija, pre svega matematičkih, za koje neki smatraju da sama priroda nije mogla da ih stvori i da su delo inteligentnih bića.

Šta ima novo u gradu?

„Grad“ se sastoji od grupe planina visokih po nekoliko stotina metara, od kojih neke imaju začuđujućih sličnosti sa egipatskim piramidama. Međutim, jedan isprva neprimetan detalj pobudio je znatno više pažnje. Mala ispupčenja, koja su na *slici 12* zaokružena i obeležena slovima, najpre su kartografisana i utvrđene su im tačne pozicije, pa je izvršena geometrijska analiza njihovog međusobnog položaja i tu je ponovo pronađeno toliko koincidencija da su mnogi to proglašili za nesumnjivi „signal koji se izdiže iz šuma“, poruku ili prosto znak da se ispod površine ove zagonetne planete ipak nalazi „nešto“.

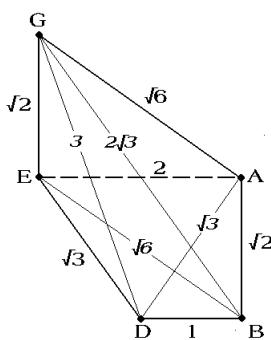

Slika 12: „humke“ u Gradu

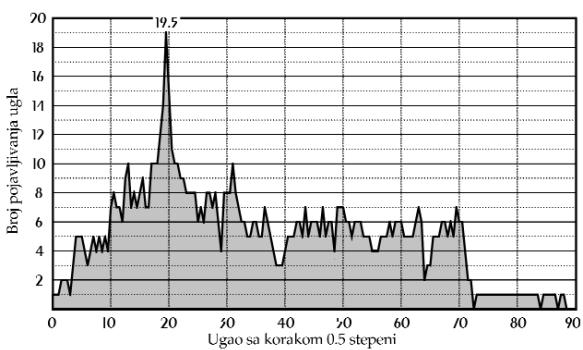

Slika 13: matematičke podudarnosti

Priroda ovih ispupčenja, prozvanih *humke*, nije objašnjena jer se o topologiji Marsa još uvek ne zna dovoljno, ali kad su entuzijasti počeli da povezuju tačke linijama (*slika 13*), mnoge od njih bile su paralelne ili su uglovi bili veoma pravilni (trougaon *ADE* je jednakokraki, *OPG* jednakostranični a *AGD, EAG, BAD* i *AEB* imaju po jedan prav ugao i preostala dva ugla koji su u sva četiri slučaja potpuno jednak). Čak su se i rastojanja između humki međusobno odnosila kao

Slika 14: geometrijski prikaz

Slika 15: učestanost pojavljivanja uglova između humki

koreni celih brojeva (*slika 14*), što bi teško moglo da se proglaši za slučajnost. Slike i crteži koje ovde vidimo nisu jedini koji prikazuju matematičke podudarnosti - ima ih na desetine i svi su podjednako zanimljivi.

Dalja analiza pokazala je nove pojedinosti (*slika 15*). *Dr. Horas Krejter* (*Horace W. Crater*) iz *Instituta za istraživanje svemira* iz Tenesija analizirao je uglove u svim pravouglim i jednakokrakim trouglovima i utvrdio da se u njima iznenađujuće često pojavljuje konstanta t od 19,5 stepeni (kao i u pravilnom tetraedru). Statistička analiza pokazuje da ovaj ishod nije slučajan, ali to opet nije izazvalo uzbuđenje u naučnom svetu; jednostavno, mi ne poznamo geomorfologiju Marsa u dovoljnoj meri da bismo mogli da objasnimo ovaj fenomen. A to što ne postoji *objašnjenje*, to nam ne daje za pravo da umesto njega prihvatimo *prepostavku* o postojanju inteligencije na Marsu, samo zato što je ona atraktivna i što želimo da verujemo u nju.

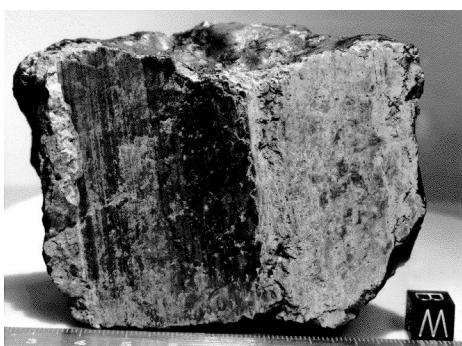
Zato su neka druga otkrića, koja nama smrtnicima ne deluju baš zanimljivo, stručnjake za ovu oblast skoro izbacila iz fotelja.

Dokaz meren milionitim delovima milimetra

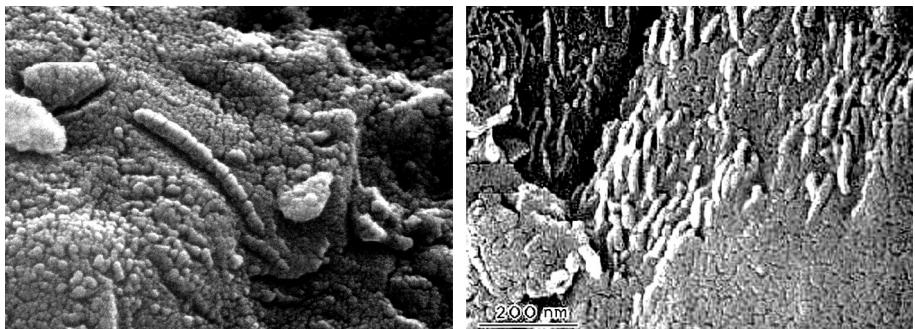
Šta je to izazvalo tako burne polemike u naučnom svetu? Naizgled neupadljiv meteorit (*slika 16*), pronađen na Antarktiku (*Allan Hills*) samo pet dana pre nove 1985. godine i obeležen znakom *ALH84001*, posle rutinskog ispitivanja postao je prava „zvezda“ među 20000 drugih dosad pronađenih meteora. Manje je interesantno to što je utvrđeno da potiče sa Marsa (mada ih je odatle pronađeno samo 14), a više da je u njemu pronađen veliki broj cilindričnih fosilnih formi koje liče na ovozemaljske bakterije (*slike 17 i 18*). Njihove dimenzije veoma su male: prečnik je oko 20 a dužina 200 nm (*nanometara*, milionith delova milimetra), ali ako bi se otklonile još neke sumnje,

to bi ipak bilo prvo otkriće koje dokazuje tezu o životu na nekoj drugoj planeti.

Postoje ipak dva problema koja bismo morali da rešimo pre nego što potvrdimo da pred sobom imamo fotografiju fosila pravog Marsovca: najpre treba utvrditi da li su te sićušne cilindrične forme zaista stigle na meteoritu sa Marsa ili je on kontaminiran posle pada na Zemlju, a onda i da li one zaista predstavljaju žive ćelije ili

Slika 16: Meteorit ALH84001

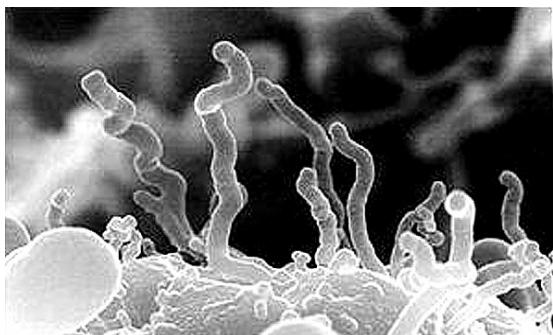
Slike 17 i 18: Snimci meteorita ALH84001 načinjeni elektronskim mikroskopom

su samo rezultat nekog nama nepoznatog hemijskog procesa. Mada su u toku polemike oko ova dva pitanja, izgleda da ćemo odgovor na drugo dobiti znatno teže nego na prvo, jer još uvek nije precizno definisano šta možemo da smatramo živim organizmom.

Utvrđeno je da su ove cilindrične forme sastavljene od organskih materija, ali to ne znači da ih čine živi organizmi. Problem je pre svega u njihovim izuzetno malim dimenzijama, jer naučni nije poznat tako mali živi organizam, čak se ne zna ni da li je teoretski moguć. To ne znači da i na Zemlji ne postoje forme slične onima iz meteorita **ALH84001**. Pre više od deset godina, prilikom ispitivanja uzorka minerala sa dna okeana naučnici su pomoću elektronskih mikroskopa videli slične forme i dali im naziv *nanobakterije*. Pošto su propali pokušaji da se one uzgoje u laboratorijskim uslovima, skoro da je bila napuštena prepostavka da je reč o živim organizmima. Ipak, početkom 1999. je *Dr. Philippa Uwins* opisala zapažanja koja su ponovo podgrejala tezu o živim bićima: dok je posmatrala glineni mineral *ilit*, pred njenim očima je ispod elektronskog mikroskopa raslo mnoštvo nanobakterija, koje su bile nalik na fiber-vlakna.

Slika 19: Nanobakterije

Slika 20: Kolonija nanobakterija

Da bi ovakav nalaz u nauci bio prihvaćen, trebalo bi ga ponoviti i opisati postupak kojim bi svako mogao da ga proveri. Pokušaji da se ovo uradi još uvek nisu urodili plodom, pa je Dr Uwins odbila da forme koje je videla proglaši za nanobakterije i privremeno ih prozvala *nanobe*.

U međuvremenu su nanobakterije (slike 19 i 20) još bolje upoznate. Pronađena je i veza između njih i korozije metala. Izgleda da će od ovih saznanja imati koristi i medicina jer su iste cilindrične forme pronađene u štetnim naslagama kalcijuma na zidovima krvnih sudova i, u posebno velikoj količini, u kamenu koji se formira u bubrežima. Tako je nanobakterija već optužena za neke bolesti, a da nije utvrđeno ni da li je ona živo biće ili neživa stvar.

Zasad se vrše pokušaji da se iz nanobakterija izdvoji DNK. Ako bi to urodiло plodom, mogli bismo sa velikom verovatnoćom da tvrdimo da je teorit *ALH84001* na neki način bio svemirski brod kojim su na Zemlju stigli Marsovci.

Mit o dolasku stranaca

Karl Gustav Jung (Carl Gustav Jung) ponudio je, sa gledišta psihologije, zanimljivo objašnjenje naše potrebe da svaki nerazumljivi znak sa neba tumačimo kao posetu superiorne civilizacije iz daleka. To je za njega zadovoljavanje *mita o dolasku stranaca*, čovekove potrebe i želje da odnekud dođu bića i uspostave kontakt s njim, ne bi li ga izbaviti iz usamljenosti i uverili da nije sam u svemiru. *Inke* su bile dobri ratnici, ali su lako pokorenji jer su osvajači došli u metalnim oklopima i tako se nemarno predstavili kao božanstva koja su domoroci vekovima očekivali.

Svaka religija na svetu koristi neobjašnjene pojave za podržavanje teze o postojanju božanskih sila. S druge strane, UFOlozi su pronašli delove u Bibliji koje smatraju za svedočenja o poseti bića iz svemira. Najpoznatiji je deo *Knjige proroka Jezekilja* (1:4-2:2).

Ja pogledah, i gle, silan veter dođe od severa, i gust oblak i snop plamena, koji sipaše na sve strane blistavu svetlost, u čijoj se sredini sijaše nešto kao uglađen bakar izvađen iz ognja. U sredini bejahu još četiri živa svorenja koja na oči bejahu nalik na čoveka; Svako od njih imaše četiri lica i svako je imalo četiri krila. Noge im bejahu prave, a u stopalu noge im bejahu kao u teleta; i sijahu se kao uglađen bakar. Pod krilima na četiri strane imahu ruke čovečje, i sva četiri imahu svoja lica i svoja krila. Krila im bejahu sastavljena jedno s drugim; i ne okretahu se idući, nego svako iđaše pravo napred. Sva četiri imahu jedno lice čovečje, sva četiri jedno lice lavovsko s desne strane, sva četiri jedno lice volujsko s leve strane, i sva četiri jedno

lice orlovsко. Lica im i krila bejahu razdeljena ozgo; u svakome se dva krila sastavljuju jedno s drugim, a dva im pokrivaju telo. Svako idaše pravo napred; idahu kod ih vodaše duh, i ne okretaju se idući. Ta stvorenja izgledaju kao živo ugljevje, kao buktinje, i taj organj prolažaše između tih živih stvorenja, i bacaše blistavu svetlost i sevanja. I ta stvorenja trčahu i vraćaju se kao munje.

Ja pogledah ta stvorenja i gle, na zemlji beše po jedan točak uza svako stvorenje prema četiri lica njegova. Izgledom i oblikom ti točkovi bejahu kao hrisolit, i sva četiti bejahu jednaka; izgledom i oblikom bejahu kao jedan točak utisnut u drugi točak. Kad idahu, idahu na svoje četiri strane i ne skretnahu s putu svoga. Obim i visina im bejaše strašna, a na naplatcima sva su četiri točka imala mnoštvo očiju. Kad ta stvorenja idahu, idahu i točkovi uz njih; a kad se ta stvorenja podizahu od zemlje, podizahu se i točkovi. Kud ih god gonaše onamo idahu, i prema njima se podizahu točkovi, jer duh tih stvorenja bejaše u točkovima. Kad ona idahu, idahu i oni, a kad ona stajahu, stajahu i oni, i kad se ona podizahu od zemlje, podizahu se i točkovi prema njima, jer duh tih stvorenja bejaše u točkovima.

Iznad glava tih stvorenja bejaše kao nebo, kristalno, blistavo, razastrto ozgo, iznad glava njihovih. Pod tim nebom bejahu im krila pružena jedno prema drugome, a imahu ih svako po dvoja koja pokrivaju telo njegovo. Ja čuh huku krila njihovih kad idahu, kao huku velike vode, kao glas Svemoćnoga, kao graju u logoru. Kad stajahu spuštahu krila. Kad spuštahu krila pri zastajanju, čujaše se huka koja se odbijaše s neba iznad glava njihovih.

Svrh neba, iznad glava njihovih, bejaše kao kamen safir u obliku prestola, i na tom obliku prestola bejaše pojava čoveka postavljena s visine. I vidjeh nešto kao uglađen bakar, kao organj u kome bejaše taj čovek, te sipaše zrake unaokolo. Od bedara njegovih pa do gore, od bedara njegovih pa do dole, videh kao organj i blistavu svetlost koja ga obavijaše. Kao što je duga u oblaku u dan kiše, tako bejaše izgled te blistave svetlosti koja ga obavijaše. To bejaše prava slava Gospodnja. Pred tom pojavom ja padoh na lice i čuh glas nekoga koji govoraše.

I reče mi: Sine čovečji, ustani na noge, govoriću ti. Čim mi progovori, uđe u me duh i postavi me na noge, i ja slušah onoga koji mi govoraše.

Šta dalje?

Idiličnu sliku o posetiocima iz daleka pokvario je naučni pristup ispitivanju neidentifikovanih pojava. Da li su ljudi od nauke kategorični u tome da je mogućnost „bliskog kontakta“ ravna nuli? Ne, ali se njihove metode i očekivanja bitno razlikuju od pristupa koji ima nenaučni svet. Čini se da između suda javnosti i naučnog stava postoji obrnuta proporcija: ono što može da uzbudi javnost naučnicima je nezanimljivo. A ako zainteresuje naučnike, onda nikome osim njima nije jasno zašto je baš to toliko interesantno. Zato, ako hoćemo da o mogućnosti kontakta sa vanzemaljskim životom sudimo naučnim merilima, treba da zaboravimo na atraktivne prizore koje smo videli u naučno-fantastičnim filmovima. Mala je mogućnost da ćemo videti svemirske brodove sa šarenim svetlima, da ćemo biti svedoci otmica Zemlja ili da ćemo doživeti romantično druženje i ljubav sa osobom iz dalekog svemira. Umesto toga, moraćemo da upoznamo druge forme života, možda i u uslovima koji su za naša shvatanja katastrofalni - pri veoma visokim ili niskim temperaturama i pritiscima, u atmosferi u kojoj dominiraju za nas otrvane supstance i pri gravitaciji koja je blizu nulte ili je izuzetno visoka. Primer meteorita *ALH84001* uči nas da ćemo u nekim slučajevima biti čak i u dilemi da li se uopšte radi o životu.

Doskora smo mislili da ni na Zemlji život nije moguć van područja koja deluju prijatno i dopadljivo. A onda smo upoznali neobične oblike života i prozvali ih *ekstermofili*. To su *anaerobne bakterije* (one koje žive bez prisustva vazduha), *termofile* (žive na visokim temperaturama), *psihrofile* (prilagođene velikoj hladnoći), *acidofile* (žive u kiselinama), *alkalofile* (u baznim sredinama), *halofile* (uz visoku koncentraciju soli), *barofile* (pri visokim pritiscima), *kserofile* (prilagođene životu bez vode) i tako dalje.

Nedavno je u okeanima, na veoma velikoj dubini gde ne dopiru sunčevi zraci, otkriven oblik života koji je iznenadio naučnike. Stvorenje koje liči na crva dužine preko jednog metra, prozvano *Riftia*, nema usta, creva i ostale organe za varenje. Ovo biće živi u blizini otvora na dnu iz kojih izvire veoma topla voda zagrejana magmom u unutrašnjosti Zemlje. Riftia se hrani produktima koje luči ogroman broj bakterija nastanjenih u njenom telu, pri čemu očigledno značajnu ulogu igra toploplota dobijena iz geotermalnog izvora. Zato se odmah pojavila pretpostavka da bi na nekim drugim planetama i satelitima, za koje se zna da imaju užareno jezgro, mogao da postoji sličan oblik života.

Naučnici ipak nisu digli ruke od ideje da uspostave kontakt sa civilizacijom sličnom našoj. Najveći problem je nezamislivo veliki prostor koji nas deli, pa su direktnе posete teško izvodljive. Zato je težište stavljeno na ostva-

renje komunikacije radio-vezom. Džinovske parabolične antene neprestano osluškuju svemir a moćni kompjuteri analiziraju primljene signale i pokušavaju da u njima prepoznaju smisleni signal i da ga dekoduju. Snažni predajnici istovremeno emituju poruke u raznim pravcima po svemиру, u nadi da će neko primiti i razumeti poruku, pa možda i odgovoriti na nju.

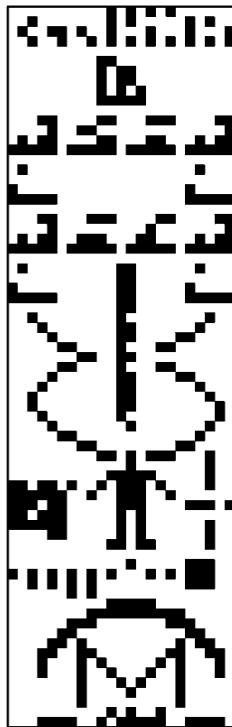
Naravno da takve poruke moraju da budu razumljive onima koji ne znaju ni jedan od naših jezika, ne poznaju pismo kakvo mi znamo i nemaju nikakva znanja o našoj civilizaciji. Zbog toga je izbor pao na binarno kodirane poruke (koje se sastoje samo od nula i jedinica) koje, kad se razviju u dvodimenzionalnu sliku, pružaju manje-više razumljive informacije o nama i o našim znanjima.

Prva takva poruka poslata je 1974. godine na frekvenciji od 2380 MHz, a sastojala se od 1679 binarnih brojeva. Kad se sve jedinice pretvore u crne a nule u bele tačke, dobija se crtež kao na *slici 21*, koji bi, uz malo detektivskog posla, inteligentna bića mogla da protumače kao atome i molekule, genetski molekul DNK, grubi prikaz Sunčevog Sistema, čoveka i paraboličnu antenu radio-teleskopa *Arecibo* sa koga je poruka poslata.

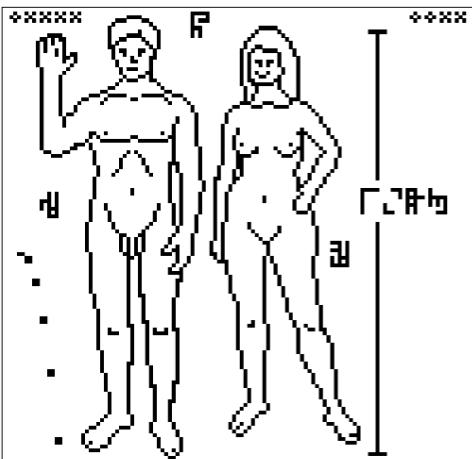
Radio-signal ove poruke jači je 100 000 puta od signala standardnog televizijskog predajnika, ali on nije poslat ka bliskim zvezdama nego ka zvezdanom jatu M13 koje se sastoji od oko 300 000 zvezda. Njegova udaljenost je 13 000 svetlosnih godina, pa bismo u najboljem slučaju odgovor mogli da očekujemo tek kroz 26 000 godina!

Posle ove, poslato je još mnogo poruka. Jedna od njih, koja prikazuje detaljniji izgled muškarca i žene (*slika 22*), poslata je ka zvezdama udaljenim „samo“ 51 svetlosnu godinu. Tako bismo već za 102 godine mogli da očekujemo odgovor.

Frank Štotman (Frank Stootman) iz australijskog *Centra za traganje za vanzemaljskom inteligencijom* (Search for Extra Terrestrial Intelligence, skraćeno *SETI*), izneo je mišljenje da su ove poruke zapravo upućene nama samima jer je mogućnost da ćemo ikada dobiti odgovor na njih zanemarljivo mala.

Slika 21: poruka poslata 1974.

Slika 22: poruka koja će putovati 51 godinu

dati visoko novčano obeštećenje kupcu ako dokaže da je kapa bila neefikasnă i da mu je baš deo vanzemaljske letilice razbio glavu. Tu su i različiti senzori koji će probuditi svakog spavača ako u blizini dođe do poremećaja gravitacionog ili magnetnog polja (što bi bio siguran znak da se u njegovo dvorište upravo spušta sumnjiva letilica) ili skrivene kamere koje će ostaviti video-zapis o tome kako su njihovog vlasnika oteli posetioци iz druge galaksije.

Jedan od ovih „pronalažaka“ mogao bi da bude zanimljiv i za naše UFOloge koji imaju konstruktorskog duha. To je mali dodatak za dvogled, zapravo obična fotoćelija povezana sa slušalicama preko minijaturnog pojачala. Fotoćelija se stavlja na jedan od okulara dvogleda, a kroz drugi se „nišani“ okom i tako se usmeri ka sumnjivom noćnom svetlu. Pri tom će ista svetlost pasti i na fotoćeliju, naizmenični signal će se pojačati i mi ćemo „čuti“ izvor svetlosti. Obično bruhanje je znak da svetlo potiče iz sijalice priključene na mrežu naizmeničnog napona, automobilska svetla će imati karakterističan šum alternatora, avionsko svetlo imaće oštре „praskove“ bljeskalice za avio-signalizaciju i tako dalje. Malo vežbe, i ubrzo ćemo umeti da razlikujemo „zvukove“ raznih izvora svetla. Kad tako usmerimo dvogled ka nekom sumnjivom svetlu u planini pa čujemo nov i nepoznat šum, znaćemo da smo uspostavili prvi kontakt sa vanzemaljskom civilizacijom.

Ovakav sud ipak ne može da pokoleba UFOloge - amatere. Na sajmu održanom u SAD, u organizaciji jednog udruženja koje traga za dokazima o posetama vanzemaljskih bića, mogli smo da se divimo njihovoj maštiji pa i da kupimo „svaštarije“ koje će nam pomoći da spremno dočekamo posetioce. Nudilo se sve i svašta - recimo, papirna kapa koja garantovano štiti od nekog dela odvaljenog sa svermirskog broda (kakvi se, inače, neprestano otkidaju i padaju nam na glavu). Proizvođač prilaže i pismenu potvrdu da će